

Autor: Edyta Przybyła

Dotyczy: [Rzeczpospolita](#)

Jak zaksięgować przejęcie zorganizowanej części przedsiębiorstwa

W ostatnich latach obserwujemy w polskiej gospodarce znaczący wzrost inwestycji. Obok zakładania nowych firm coraz częściej stosowanym sposobem na rozpoczęcie działalności jest przejęcie przedsiębiorstwa lub jego zorganizowanej części. To dobre rozwiązanie dla przedsiębiorstw, które chcą poprawić swoją pozycję konkurencyjną na rynku, rozszerzyć działalność bądź pozyskać nowe rynki zbytu.

Zorganizowana część przedsiębiorstwa (dalej: ZCP) nie posiada jednoznacznej definicji. Zgodnie z polskimi przepisami pod pojęciem tym rozumie się istniejący w danym przedsiębiorstwie zespół składników materialnych i niematerialnych (w tym zobowiązania) wyodrębniony pod względem organizacyjnym, finansowym oraz funkcjonalnym, mogący stać się niezależną jednostką, samodzielnie realizującą określone zadania gospodarcze.

ROZLICZENIE NABYCIA

Przy przejmowaniu ZCP niezwykle ważne jest określenie czy przejmowane są wyłącznie pojedyncze składniki przedsiębiorstwa, czy też mamy do czynienia z przejęciem jego zorganizowanej części. Przy nabyciu ZCP zastosowanie mają przepisy dotyczące połączenia się spółek.

Kodeks spółek handlowych dopuszcza dwie metody łączenia spółek:

- 1) łączenie przez przejęcie, czyli przeniesienie całego majątku spółki przejmowanej na inną spółkę przejmującą za udziały lub akcje, które spółka przejmująca wydaje wspólnikom spółki przejmowanej,
- 2) łączenie przez zawiązanie nowej spółki, na którą przechodzi majątek wszystkich łączących się spółek za udziały lub akcje nowej spółki.

Zgodnie z art. 44 ustawy o rachunkowości dopuszcza się następujące metody rozliczenia połączenia:

- 1) metoda nabycia – w przypadku każdej transakcji połączenia,
- 2) metoda łączenia udziałów – w przypadku, gdy w wyniku transakcji nie dochodzi do utraty kontroli nad podmiotami biorącymi udział w transakcji przez dotychczasowych właścicieli.

Metoda łączenia udziałów polega na zsumowaniu poszczególnych składników aktywów oraz pasywów spółki przejmującej i przejmowanej (tutaj ZCP) z uwzględnieniem wyłączeń. Jest ona prosta w zastosowaniu w przypadku transakcji między podmiotami należącymi do grupy kapitałowej, stosującymi jednolite metody wyceny. W sytuacji odwrotnej, gdy u łączących się podmiotów stosowane są różne metody wyceny, potrafi być ona pracochłonna, ponieważ należy ujednolicić zasady wyceny poszczególnych pozycji bilansowych przejmowanego podmiotu. Jednocześnie metoda ta nie pozwala na wykazanie niezidentyfikowanych dotychczas składników aktywów oraz zobowiązań spółki przejmowanej.

UWAGA!

W praktyce najczęściej mamy do czynienia z rozliczeniem ZCP w księgach rachunkowych metodą nabycia.

Metoda ta polega na sumowaniu poszczególnych składników aktywów i pasywów spółki przejmującej zgodnie z ich wartością księgową z poszczególnymi składnikami aktywów i pasywów spółki przejętej (tutaj ZCP) zgodnie z ich wartością godziwą ustaloną na dzień połączenia. W odróżnieniu od metody łączenia udziałów rozliczenie połączenia metodą nabycia pozwala na ujawnienie aktywów i pasywów spółki przejmowanej np. bazy kontaktów.

USTALENIE CENY PRZEJĘCIA

W przypadku nabycia ZCP jedną z najistotniejszych kwestii jest ustalenie ceny przejęcia oraz wartości firmy. Należy pamiętać, iż wartość firmy jest ustalana wyłącznie w przypadku rozliczenia ZCP metodą nabycia.

W cenie przejęcia uwzględniamy między innymi:

- cenę zakupu ZCP, która uwzględnia wartość nabywanych składników aktywów, zobowiązań oraz składników niematerialnych takich jak doświadczenie i wiedzę personelu pracowniczego, ustalone procesy biznesowe, bazę klientów,
- koszty transakcyjne/podatki związane z zakupem ZCP, w tym koszty wynagrodzenia osób udzielających wsparcia w przejęciu ZCP, opłaty notarialne, podatek od czynności cywilnoprawnych, opłaty za pełnomocnictwa.

UWAGA!

Zgodnie z ustawą o rachunkowości, wartość firmy stanowi różnicę między ceną nabycia określonej jednostki lub jego zorganizowanej części, a wartością godziwą przejętych aktywów netto.

Wartość firmy może przyjmować wartość dodatnią w momencie, gdy różnica pomiędzy ceną przejęcia, a wartością rynkową przejętych aktywów jest większa od zera, bądź ujemną w przypadku gdy różnica ta stanowić będzie wartość ujemną. Wartość firmy ustala się na moment przejęcia ZCP.

Dodatnią wartość firmy prezentuje się w bilansie w pozycji „Wartości niematerialne i prawne”. Zgodnie z ustawą o rachunkowości, wartość firmy podlega amortyzacji zgodnie z okresem ekonomicznej użyteczności. W przypadku, gdy nie można wiarygodnie oszacować okresu ekonomicznej użyteczności, odpisów amortyzacyjnych wartości firmy należy dokonywać metodą liniową przez okres nie dłuższy niż pięć lat. Koszty związane z amortyzacją wartości firmy odnosi się w ciężar pozostałych kosztów operacyjnych.

W przypadku, gdy mamy do czynienia z ujemną wartością firmy, jednostka przejmująca zalicza ją do rozliczeń międzyokresowych przychodów przez okres będący średnią ważoną okresu ekonomicznej użyteczności nabytych i podlegających amortyzacji aktywów.

Ujemną wartość firmy w wysokości przekraczającej wartość godziwą nabytych aktywów trwałych (z pominięciem długoterminowych aktywów finansowych notowanych na rynkach regulowanych) zalicza się do przychodów na dzień połączenia. Zgodnie z ustawą o rachunkowości, ujemną wartość firmy odpisuje się w pozostałe przychody operacyjne.

ZDANIEM AUTORKI

Edyta Przybyła, księgowa, [Senior Associate w Rödl & Partner](#)

W przypadku nabycia przedsiębiorstwa niezwykle ważne jest ustalenie, czy mamy do czynienia z przejęciem przedsiębiorstwa jako zespołu pojedynczych składników, czy też składników powiązanych ze sobą, stanowiących samodzielną jednostkę. Połączenie spółek w ramach ZCP może się odbywać metodą nabycia bądź łączenia udziałów. Podstawową różnicą pomiędzy tymi metodami jest wystąpienie bądź nie, wartości firmy oraz sposób

wyceny poszczególnych składników aktywów składających się na przejętą część przedsiębiorstwa. Warto pamiętać, że przy wyborze metody rozliczenia nabycia ZCP i ujęcia w księgach niezwykle istotne jest indywidualne podejście do każdego z przypadków i wybranie optymalnej formy rozliczenia nabycia dla danego przedsiębiorstwa.

PRZYKŁAD

Ujęcie w księgach nabywcy transakcji przejęcia zorganizowanej części przedsiębiorstwa metodą nabycia

W 2019 roku została założona spółka, której przeważającą działalnością jest sprzedaż hurtowa. Spółka na początku 2020 roku dokonała zakupu ZCP. Zgodnie z zawartą umową, cena nabycia wyniosła 550 000,00 zł. W skład tej kwoty wchodziło nabycie środków trwałych, przejęcie bazy klientów oraz personelu pracowniczego. Spółka pokryła zakup ZCP ze środków obrotowych spółki w kwocie 700 000,00 zł.

Dane finansowe związane z przejęciem ZCP:

- 1) cena nabycia ZCP wyniosła 550 000,00 zł,
- 2) środki trwale zakupione w ramach nabycia ZCP wyceniono według wartości godziwej na kwotę 50 000,00 zł,
- 3) w wyniku przejęcia spółka poniosła dodatkowe koszty związane z doradztwem prawnym w kwocie 20 000,00 zł,
- 4) podatek od czynności cywilnoprawnych wyniósł 11 000,00 zł,
- 5) opłaty za pełnomocnictwa wyniosły 100,00 zł.

W pierwszym etapie niezbędna jest analiza umowy, identyfikacja przejętych składników oraz wycena aktywów i zobowiązań spółki przejmowanej według wartości rynkowej. W analizowanym przypadku nabyte zostały środki trwale wycenione według wartości godziwej na kwotę 50 000,00 zł.

Kolejnym etapem rozliczenia transakcji przejęcia ZCP jest ustalenie ceny przejęcia. Cena przejęcia dla celów nabycia ZCP metodą nabycia zawiera:

- 1) cenę nabycia wynikającą z umowy 550 000,00 zł,
- 2) koszty doradztwa prawnego 20 000,00 zł,
- 3) podatek od czynności cywilnoprawnych 11 000,00 zł,
- 4) opłaty za pełnomocnictwa 100,00 zł.

Łącznie cena przejęcia wynosi 581 100,00 zł.

Następnie przechodzimy do ustalenia wartości firmy.

- Wartość firmy = cena przejęcia – wartość godziwa przejętych aktywów netto

- Wartość firmy (6) = 581 100,00 zł – 50 000,00 zł = 531 100,00 zł

Ujęcie księgowe przejęcia ZCP :

Rachunek bankowy		Rozliczenie zakupu ZCP	
Sp. 700 000,00	550 000,00 (1)	1) 550 000,00	500 000,00 (2)
		3) 20 000,00	531 100,00 (6)
		4) 11 000,00	
		5) 100,00	
Środki trwałe		Rozrachunki z tyt. dostaw i usług	
2) 50 000,00			20 000,00 (3)
Pozostałe rozrachunki		Wartość firmy	
	11 000,00 (4)	6) 531 100,00	
	100,00 (5)		

W analizowanym przykładzie powstała dodatnia wartość firmy, która odzwierciedla cenę jaką podmiot przejmujący był skłonny zapłacić za bazę klientów oraz know-how przejmowanych w ramach ZCP pracowników.

W analizowanym przykładzie powstała dodatnia wartość firmy, która odzwierciedla cenę jaką podmiot przejmujący był skłonny zapłacić za bazę klientów oraz know-how przejmowanych w ramach ZCP pracowników.